

Univerzita Karlova
Fakulta sociálních věd
Institut politologických studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Přistěhovalectví a imigrační politika
státu Izrael**

Autor: **Jan Nevyhoštěný**
Obor a ročník: **Politologie a mezinárodní vztahy, III. ročník**
Akademický rok: **2005/2006**
Konzultant: **Doc. PhDr. Bořivoj Hnízdo**

**„Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma:
„Přistěhovalectví a imigrační politika Státu Izrael“ zpracoval
samostatně na základě uvedené literatury a zdrojů.“**

V Praze dne 19. května 2006

Handwritten signature in black ink, appearing to read "Marek Štěpán".

Obsah

1	Úvod	Str. 1
1.2	Slovník specifických pojmů použitých v práci	Str. 4
2.1	Základní charakteristika	Str. 6
2.1.1	Zákon o návratu jako základ imigrační politiky	Str. 7
2.1.2	Alija – právo na návrat	Str. 10
2.2	Problém definice „židovství“	Str. 12
2.3	Občanství a členství v izraelské společnosti	Str. 16
2.3.1	Občanství v Izraeli	Str. 16
2.3.2	Občanství formou návratu	Str. 17
2.3.3	Občanství formou naturalizace	Str. 17
2.3.4	Dvojí občanství	Str. 19
2.3.5	Ztráta občanství	Str. 19
2.4	Organizace a naplňování izraelské imigrační politiky	Str. 21
2.4.1	Židovská agentura pro Izrael – Sochnut	Str. 21
2.4.1.1	Proimigrační programy ŽA	Str. 23
2.4.2	Ministerstvo pro absorpci imigrantů	Str. 25
2.4.2.1	Působnost	Str. 25
2.4.2.2	Kategorie imigrantů	Str. 26
2.4.2.3	Konkrétní programy pro imigranty	Str. 27
2.4.2.4	Absorpční balíček – Sal Kelita	Str. 27
2.5	Imigrační vlny	Str. 30
2.5.1	Charakteristika	Str. 30
2.5.2	Osídlení Palestiny před vznikem Izraele	Str. 32
2.5.3	Imigrace po roce 1948	Str. 33
2.5.4	Emigrace z Izraele	Str. 36
2.6	Budoucnost izraelské imigrační politiky	Str. 37
2.6.1	Zdroje imigrace do budoucna	Str. 37
2.6.2	Nové trendy v izraelské imigrační politice	Str. 38
3	Závěr	Str. 41
	Použitá literatura a zdroje	Str. 43
	Závěrečné shrnutí	Str. 46
	Summary	Str. 47
	Příloha I. – Tabulka imigrace 1989-2006	Str. 48
	Příloha II.- Tabulka imigrace 1948–2002 podle regionů	Str. 49

1 Úvod

Tématem této bakalářské práce je izraelská imigrační politika. Cílem práce je podat popis vzniku této imigrační politiky na jejím ideologicko – historickém základě, jejího legislativní ukotvení a zejména jejího praktické fungování a naplňování. Pozornost bude věnována též s imigrací neoddělitelně související problematice občanství a možnostem jeho získání. Jelikož tématem práce je Stát Izrael, budu pracovat na časové ose od roku 1948, tedy od založení státu, až po současnost. Z tohoto důvodu se nebudu zabývat vznikem sionistického hnutí ani jeho vývojem, ale pouze vlivem jeho myšlenek na ustanovení „práva na návrat“.

V první části práce nastíním základní charakteristiku imigrační politiky Izraele, okolnosti jejího vzniku a její vtělení do samotného *raison d'être* Státu Izrael. Klíčová pozornost bude věnována Zákonu o návratu, jakožto legislativnímu ukotvení této imigrační politiky. Jelikož imigrační politika Izraele je velmi specifická, zejména co se týče definice těch, kteří jsou do možnosti imigrovat zahrnuti, budu se podrobněji zabývat samotnou otázkou „kdo je Žid“ a jejím vývojem.

Další část nabídne náhled do problematiky udílení občanství v Izraeli. Stěžejní pozornost bude věnována občanství formou návratu, které je v izraelské imigrační politice nejvíce akcentováno, ale neopomenu zmínit ani další způsoby nabytí občanství, které izraelská legislativa nabízí.

Po objasnění ideologické a zákonné roviny imigrační politiky přejdu k popisu jejího praktického fungování. Jedná se zejména o fungování dvou základních institucí, které jsou delegovány výkonem imigrační politiky, Židovské agentury pro Izrael a Ministerstva pro absorpci imigrantů. Následně popíši konkrétní přistěhovalecké vlny v závislosti na mezinárodněpolitických událostech, které byly jejich příčinou. Závěrem se pokusím na základě nastudované literatury popsat současné trendy izraelské imigrační politiky a její vývoj do budoucna.

Jelikož jsem si vědom, že není v možnostech rozsahu bakalářské práce podat vyčerpávající studii o dané problematice, omezím se na nejdůležitější témata a vzhledem k jisté specifčnosti této imigrační politiky budu věnovat větší pozornost jejich podrobnějšímu zpracování.

Hned v úvodu práce nabízím slovníček na objasnění specifických pojmů, které jsou v odborné literatuře v souvislosti s imigrací do Izraele používány a jenž v této práci přejímám.

Klíčovým pramenem této práce je případová studie Ayleta Shachara *Citizenship and Membership in the Israeli Polity*. Dále nemohu nezmínit knihu Marka Čejky *Judaismus, Politika a Stát Izrael*, která je základním česky psaným zdrojem informací o izraelské politice. V části práce, která popisuje praktické fungování imigrační politiky jsem využil zejména oficiálních internetových stránek zmiňovaných institucí a informační portálů týkajících se světové migrace.

1.2 Slovník specifických pojmů použitých v práci

alija - hebrejský termín *Alija* původně znamená „výstup“; v náboženské tradici talmudu je Izrael považován za nejvyšší bod světa, proto se v odborné literatuře používá tohoto termínu ve smyslu „přistěhovalectví do Izraele“ (např. učinit aliju), v anglicky psané literatuře se používá přepisu *Aliyah*;

diaspora – termín diaspora je odvozen od řeckého slovesa *speiro* (rozsévat) a předpony *dia* (přes); Ve starořečtině toto slovo označovalo migraci či kolonizaci. V kontextu migrace znamená diaspora rozptýlení národa z původního centra. V židovství též označuje kolektivní trauma, vypovězení, život v exilu.

jerida - hebrejský termín *Jerida* je opakem termínu *Alija*; označuje emigraci z Izraele; termín je odvozen od slovesa *jored* – klesat;

jus sangrius - latinský termín překládaný jako „právo krve“; označuje princip udělení národnosti či občanství na základě národnosti či občanství rodiče;

jus soli – latinský termín překládaný jako „právo půdy“; označuje princip udělení národnosti či občanství na základě narození na teritoriu daného státu;

ole - zkrácený hebrejský termín *Ole* (plural *Olim*) je používán v odborné literatuře ve smyslu „židovský přistěhovalec do Izraele“, v tomto smyslu jej budu používat i v této práci; v anglicky psané literatuře se používá přepisu *Oleh* (plural *Olim*); termín je odvozen od slovesa *ole* - stoupat

ulpan – termín *ulpan* vychází z hebrejského označení pro „studio“; používá se pro označení výukových středisek moderní hebrejštiny (ivritu) a to jak v Izraeli tak v diaspoře;

2.1 Základní charakteristika

Základním kamenem imigrační politiky státu Izrael je **Zákon o návratu**, který zaručuje všem Židům na celém světě právo imigrovat, usadit se a obdržet občanství. Přestože na teoretické rovině vychází toto právo z tradic evropského nacionalismu, zcela specificky obrací běžný vztah mezi imigranty a v zemi narozenými obyvateli ve prospěch imigrantů. Největším problémem však zůstává samotná definice toho, kdo je kvalifikován jako Žid. Židé v diaspoře, kteří žijí v liberálních demokraciích, obvykle berou židovství jako náboženství a dále jako cosi soukromého a dobrovolného, co je mimo dosah státu. Například ve Spojených státech není při sčítání lidu židovství bráno ani jako „etnicita“ v rámci bělošského obyvatelstva. Nicméně „židovství“ pro účely Zákona o návratu evidentně není ukotveno v náboženských základech. Přestože náboženskou konverzí je možné dosáhnout práva na návrat, samotné praktikování judaismu nebo i víra jako taková není vyžadována. Základní princip je třeba hledat v sionistické teorii, vzniklé koncem 19.století z evropského nacionalismu. Židovství je zde chápáno jako **kmenová příslušnost založená na příbuzenství**. Předpokládá se, že Žid má alespoň jednoho židovského rodiče, který měl také židovského rodiče a tak stále dále, až k pouštnímu kmenu, který zahájil svoji transformaci v teritoriální národ před více než pěti tisíci lety. Jestliže se v konkrétní rodové linii vyskytne cokoli sporného, rozhodnutí spočívá na židovském náboženském právu. Takže přese všechno stále existuje v uznávání izraelského občanství částečně náboženský princip.

Výše zmíněné poukazuje na velké množství specifík této imigrační politiky. Izraelský model nezapadá zcela do žádné z typologií teorie o občanství. Například použijeme-li rozdělení na francouzský univerzalistický model a německý etnický, Izrael bude jasně zapadat po bok německého. Ale na druhou stranu je izraelský koncept přísně republikánský, v tom smyslu, že nenabízí jen práva, ale např. ve vojenské službě tvrdě vyžaduje i mnohé povinnosti. V tomto se spíše podobá francouzské revoluční tradici „národa ve zbrani“. Oproti „národu krve“ je republikánský národ založen na aktivní reciprocitě. Občané musí sloužit státu, ale ten má zase vůči občanu mnohem více povinností než v případě zcela liberálních států. Vznik ideologie sionismu Theodora

Hertzla byl uspišen právě neschopností Francie ochránit svého sloužícího občana – kapitána Dreyfuse.

Nicméně izraelské republikánství je navíc promícháno s striktním komunalismem v oblasti rodinného práva, kde jsou pravidla sňatků determinována na základě příslušnosti ke komunitě. Tento druh pluralismu, podobný osmanské tradici, patří spíše do časů císařství než republiky¹.

2.1.1 Zákon o návratu jako základ imigrační politiky

Možnost přistěhovalectví a tím spojené získávání občanství vychází v Izraeli z tzv. Zákona o návratu. Zatímco v ostatních státech světa je při získávání občanství používán jeden ze dvou principů (nebo jejich kombinace), buď tzv. zákon krve – *jus sanguinis* (matka či otec dítěte musí mít v době jeho narození občanství daného státu) nebo tzv. zákon půdy – *jus soli* (dítě narozené na území státu získává automaticky jeho občanství), nabytí izraelského občanství tvoří specifikum izraelského právního řádu. V samotném Izraeli tvoří tento zákon stále jednu z nejdiskutovanějších oblastí, která bývá velice často politizována.

Při založení Izraele 14. května 1948 bylo v **Deklaraci o založení Státu Izrael** jeho zakladateli proklamována: „...*obnova židovského státu v Zemi Izrael, který otevře svoje brány každému Židovi...*“. Z této proklamace vycházel **Zákon o návratu** z roku 1950 (s pozdějšími dodatky), který zaručuje každému Židovi, ať se nachází kdekoli na světě, právo vrátit se jako *nový přistěhovalec (ole chadaš)*² do Izraele a získat zde okamžitě izraelské občanství. Termín „návrat“ (*alia*)³ vychází z předpokladu, že současný Stát Izrael je pokračovatelem Izraele biblického. V tomto původním znění zákona z roku 1950 je pro jeho účely „Žid“ definován jako osoba narozená z židovské

¹ Viz. Zolberg, Aristide, R., in: *From Migrants to Citizens*, str. 385

² Viz. Slovník specifických pojmů použitých v práci

³ Viz. Slovník specifických pojmů použitých v práci

matky, nebo jako konvertita k judaismu, který zároveň nevyznává jiné náboženství. Samotné izraelské občanství získává přistěhovalec dnem příjezdu do Izraele, a to obdržáním *Certifikátu nového přistěhovalce*. Během následujících tří měsíců je osobě zároveň dána možnost prohlásit, že si nepřeje stát se izraelským občanem.

První izraelský ministerský předseda David Ben Gurion hovořil v roce 1951 o Zákonu o návratu jako o „základní listině práv židovského lidu v Izraeli“⁴. Stát Izrael charakterizoval zejména jeho sionisticko-židovským posláním a dále tím, že není jen státem pro jeho občany, ale pro „veškerý židovský lid, pro každého Žida, který se rozhodne žít ve své vlasti a dá přednost izraelské nezávislosti před životem v diaspoře.“ V návaznosti na Deklaraci nezávislosti v níž se praví, že „Stát Izrael je otevřený pro imigraci a shromažďování rozptýlených“, Ben Gurion uvádí, že právě za tímto účelem byl Izrael založen, ale stát není ten, kdo právo na usazení v Izraeli uděluje, nýbrž že toto právo „vyplývá ze samotné příslušnosti přistěhovalce k židovské rase a touhy připojit se k obyvatelstvu státu.“⁵

Toto explicitní pozvání k imigraci a usazení v Izraeli, je považováno za jedno z nejzákladnějších práv v izraelské legislativě. Hovoří se o něm jako o odrazu *raison d'être* Izraele a jeho ideologického zakotvení v „sjednocení židovského lidu v jeho původní vlasti“. Právo na návrat pokládá každého Žida a jeho rodinné příslušníky za potencionální občany Státu Izrael a vytváří formální právní vazbu mezi Státem Izrael a židovskou komunitou ve světě. Vyjadřuje tak základní sionistické hodnoty na kterých je stát postaven, tedy že poskytne domov každému Židovi, který si to bude přát.

Dodatkem z roku 1970 byl v Zákoně o návratu rozšířen okruh osob, které mohou získat statut nového přistěhovalce, i na děti a vnuky Židů a manžele dětí a vnuků Židů. K rozšíření došlo z důvodu zajištění jednoty smíšených manželství. Nevztahuje se však na ty osoby, které byly Židy, ale dobrovolně změnily své vyznání konverzí.

⁴ viz. Čejka, Marek: *Judaismus, Politika a Stát Izrael*, Masarykova univerzita v Brně, Brno, 2002, str.39

⁵ viz. Chapman, Colin: *Čí Je Země Zaslíbená? Pokračující krize mezi Izraelci a Palestinci*, Volvox Globator, Praha, 2003, str. 81

Toto pozvání k usazení v Izraeli náleží rodinným příslušníkům a to až do třetí generace a bez ohledu na jejich náboženské vyznání.⁶ Navíc nežidovští rodinní příslušníci mají nezczizitelné právo na návrat i když osoba, skrze kterou toto právo mají, je zesnulá nebo nemá o usazení v Izraeli zájem. Toto rozšířené pozvání je mezi imigranty využíváno velice často.⁷

Základní kámen izraelské imigrační politiky, *Zákon o návratu*, je zakotven v národnostní ideologii sionismu, z konce 18.století. Zákon reflektuje vnímání židovství jako členství ve státě, který však není teritoriálně definován, ale spíše založen na preexistenci vazeb mezi Židy, a to ve smyslu slova „národ“⁸. Kriteria pro návrat jsou odvozena od náboženské definice otázky „kdo je Žid?“, která byla poté státem adaptována. Je paradoxní, že kriteria udělení izraelského práva na návrat (rozšířená forma *jus sanguinis* – práva krve), a tedy i občanství, vycházejí z německé etnokulturní koncepce příslušnosti k národu⁹.

Zákon o návratu byl sepsán v roce 1950, po událostech druhé světové války a holokaustu, přičemž jeho hlavním cílem byla pomoc Židům a jejich rodinám, které stále žily v zemích s represivní politikou vůči nim nebo tam, kde byla potlačována svoboda přihlášení se k židovské identitě. Tento formální účel má Zákon o návratu i dnes, kdy ve většině zemí již Židé nemají problém se zachováním identity a jsou plnoprávně zapojeni do politické komunity. V době svého vzniku to byl všeobecný zákon zaměřený na Židy, nyní se však jeví spíše jako exkluzivní zákon vyjímající ty, kteří nemají vazby na židovskou víru (kromě výše zmíněných nežidovských rodinných příslušníků). Zatímco „navracející se“ Židé obdrží izraelské občanství automaticky, všichni ostatní imigranti,

⁶ v sekci 4A Zákona o návratu (dodatek z roku 1970) se hovoří o právu na návrat „dětí a vnoučat Židů, jejich manželek, manželek jejich dětí a manželek jejich vnoučat, s výjimkou těch kteří byli Židy a dobrovolně změnili své vyznání“

⁷ V první vlně imigrace ze SSSR koncem 80.let 20.století bylo těchto nežidovských imigrantů 15%. Od roku 1993 se začalo uplatňovat přísnější ověřování „židovství“ u přistěhovalců a jejich předků, nicméně počet nežidovských imigrantů přesto stále silně rostl.

⁸ Termín „národ“ je v uvozovkách, protože reflektuje pouze sionistický pohled T.Herzela z konce 18.století. Ten se nikdy nestal jediným směrem myšlení v židovské společnosti a dodnes není akceptován mnoha židovskými skupinami.

⁹ Viz. Německá ústava (Grundgesetz) oddíl 116

kteří by chtěli obdržet občanství musí projít relativně obtížným naturalizačním procesem. Tento proces se příliš neliší od těch, které vyžadují ostatní rozvinuté země (dlouhodobý pobyt, jazykové zkoušky atp.), ale pouze Izrael na jedné straně reguluje tok migrantů na svoje území a zároveň nabízí neregulovanou imigraci a okamžité občanství určité skupině z nich, těm kdož splňují podmínky práva na návrat.

Doplněním zákona o návratu se stal v roce 1952 **Zákon o občanství** (*The Citizenship Law*). Ten přiznal izraelské občanství každému se statutem „ole“ a stanovil pravidla udělování občanství nežidovským obyvatelům Izraele. Dalším doplňujícím zákonem se stal **Zákon o vstupu** (*The Law of Entry*) taktéž z roku 1952, který se zabývá problematikou udělování víz a omezení pobytu pro Neizraelce.

2.1.2 Alija – právo na návrat

Samotný akt židovské imigrace do Izraele má v rámci ideologie sionismu zvláštní význam, který je obsažen ve slově „alija“. Tento hebrejský výraz, překládaný běžně jen jako „imigrace“ či „přistěhování“, v hebrejštině znamená „výstup“ nebo též „sebenaplnění“. Podle imigračních pravidel stačí k získání občanství formou „návratu“ když osoba splňující podmínky práva na návrat vyjádří touhu imigrovat a fyzicky se usadit v Izraeli, neboli „učiní aliju“.

Stát Izrael se snaží o aktivní podporu imigrace Židů. Imigranti, kteří uplatní právo na návrat, obdrží od státu velké množství benefitů, jako například bezplatné jazykové kurzy, daňové prázdniny, rekvalifikační kurzy nebo podporu k bydlení. Imigranti navíc okamžitě obdrží plné občanství (k datu přicestování), a tudíž není uplatňována žádná čekací lhůta. Jinými slovy, v případě „navrátivších se“ Židů neexistuje nic podobného naturalizačnímu procesu (např. v USA či Kanadě), jelikož tak jako u ostatních etnokulturních konceptů, izraelský zákon o občanství chápe osobu splňující podmínky návratu jako **již patřící** do konstitutivní komunity. Znamená to, že má stejný status jako

občan narozený v Izraeli. Patrné to bylo například při přijímání zákona o pasech v roce 1952, který povoluje vydání cestovního pasu novému imigrantovi bez ohledu na to, jak dlouho v zemi žije po přistěhování. Původní návrh počítal s požadavkem minimálně ročního pobytu v zemi, nicméně byl odmítnut právě z důvodu vytvoření nelegálního rozdílu mezi novým imigrantem a starousedlíkem.¹⁰

Izrael je zcela unikátní svojí aktivní rekrutací imigrantů. Spolu s jedinečným systémem umísťovací politiky jim zajišťuje okamžitou spoluúčasť na veřejném životě. Hlavním problémem této imigrační politiky však je, že se neaplikuje na všechny potencionální imigranty. Pouze Židé a nežidovští příbuzní Židů (jak je specifikováno výše) mohou využít Zákona o návratu. Ostatní, např. palestínští Arabové¹¹ nemají privilegia a benefity které náleží *olim*.

Zatímco termín *alija* označuje imigraci do Izraele, občanství lze získat třemi dalšími způsoby: trvalým pobytem v zemi, narozením izraelským rodičům a též naturalizací. Jeden z pěti izraelských občanů je palestínský Arab¹² a musí získat občanství pobytem, narozením nebo naturalizací. Přestože toto občanství Arabů je formálně rovnocenné a poskytuje jim stejná práva jako Židům, je nutno připustit, že Arabové nedosahují sociální, ekonomické ani kulturní rovnoprávnosti. Patrné je to již ze státních symbolů Izraele, které odkazují pouze na židovské tradice a dějiny. Důraz je kladen především na židovský charakter státu a nikoliv na vytvoření domoviny pro všechny bez ohledu na národní či náboženskou příslušnost.

¹⁰ Viz. Shachar, Aylet: *Citizenship and Membership in the Israeli Polit*; str. 390;

¹¹ termín Palestinci či palestínští Arabové používám pro ty; kteří žili v Palestině pod britským mandátem před založením Státu Izrael; podle občanství je můžeme je rozdělit do 3 skupin : a) občané Státu Izrael; b)obyvatelé okupovaných území Gaza a Západní břeh Jordánu - od roku 1993 obyvatelé tzv.Palestinské samosprávy; c)uprchlíci v sousedních arabských státech, které jim odmítly (s výjimkou Jordánska) vydat občanství

¹² Např. v roce 1998 byla celková populace Izraele 5,94 milionů z čehož 4,76 mil. bylo Židů a 1,48 mil. připadlo na nežidovské obyvatele.

2.2 Problém definice „židovství“

Právní definice „židovství“ byla pro účely *Zákona o návratu* nutná, aby se tak mohlo stanovit, kdo má na návrat do Izraele nárok a kdo ne. Vyhledávání uspokojivé definice se však ukázalo být více než problematické a vyvolávalo velké vlny rozporů mezi sekulárními a religiózními Izraelci.¹³ Bouře nevole se rozpoutala i na politické scéně mezi politickými uskupeními zastupující obě tyto skupiny obyvatelstva. Tento problém však nebyl uspokojivě vyřešen do současnosti a stále vyvolává v praktickém životě množství sporů a nejasností. Zatímco ortodoxní židovské autority uznávají pouze striktně náboženská pravidla (mimo jiné nutnost ortodoxní konverze), izraelská legislativa se vydala vlastní cestou od religiózního k etnicky-nacionálnímu pojetí (uznává i konverze u liberálních proudů judaismu).

Otázka „Kdo je Žid“ je problematická a nevyjasněná právě hlavně kvůli neexistenci jasného oddělení náboženských a národnostních aspektů židovství, a z toho plynoucí existence mnoha různých pojetí. Židovství se tak může chápat buď jako náboženství nebo jako národnost, případně i jako kultura, ale možností je též chápat všechny tyto skutečnosti dohromady. Podle židovského náboženského práva, kterým se řídí ultraortodoxní a religiózní Židé, jsou kategorie náboženství a národnost zaměnitelná a splývají tudíž v jedno.

Z náboženského hlediska (tedy podle Halachy¹⁴) je Židem každý, kdo má židovskou matku nebo podstoupil konverzi. Veřejná diskuse se však vyhrtila v roce 1958 nad tzv. *případem bratra Daniela*¹⁵. Tento karmelitánský kněz původem z Polska, jehož matka byla Židovka a jenž byl odhodlaným sionistou, požádal o občanství na základě práva na návrat. Z náboženského hlediska bylo vše v pořádku, ale z hlediska racionálního nemohl být považován křesťanský kněz za Žida. Jeho žádost o zapsání židovského občanství a křesťanského vyznání byla v roce 1962 Nejvyšším soudem zamítnuta s odůvodněním, že „...v judaismu splývá náboženství a národnost v jedno a nemohou být od sebe odděleny“. Nicméně toto odůvodnění vycházelo ze sekulárních

¹³ viz. Čejka, Marek: *Judaismus, Politika a Stát Izrael*, Masarykova univerzita v Brně, Brno, 2002, str.39

¹⁴ Halacha je označení pro soubor židovského náboženského práva.

¹⁵ viz. Čejka, Marek: *Judaismus, Politika a Stát Izrael*, Masarykova univerzita v Brně, Brno, 2002, str.41

konceptů, neboť byl halachicky (tedy podle definice židovství v Halaše) narozen, ale konverzí k jinému náboženství přestal být Židem (podle Zákona o návratu). Toto rozhodnutí vedlo k tomu, že se pro účely Zákona o návratu začne dělat rozdíl v definici Židů *zbožných* a *sekulárních*. Ministerstvo vnitra tak eviduje jak náboženství tak národnost a z důvodů citlivosti definice židovství byla kontrola tohoto ministerstva vždy důležitá pro náboženské kruhy. Tradičně bylo v rukou Národní náboženské strany, v současnosti ji vystřídal sefardská ultraortodoxní strana Šás.

Nevyšší soud se otázkou „Kdo je Žid?“ zabýval ještě několikrát. Velmi složité bylo rozhodování v případech „Šalit“ (1968 a 1972). Izraelský důstojník Benjamin Šalit se v zahraničí oženil s cizinkou a pokusil se své děti zaregistrovat podle Zákona o návratu, přestože byl ateistou a děti neměly židovskou matku. Jeho žádost byla ministerstvem vnitra zamítnuta, ale Nejvyšší soud nakonec rozhodl, že stát žádosti vyhovějí a přizná dětem židovskou národnost. Šlo tedy o naprosto rozdílné rozhodnutí než v případě bratra Daniela, které se alespoň částečně opíralo o náboženské právo. Kneset¹⁶ poté pod tlakem Národní náboženské strany nutnost židovské matky pro přiznání národnosti do Zákona o návratu doplnil a další Šalitovo dítě již jako „Žid“ zaregistrováno nebylo.¹⁷

Ke konečné definici slova Žid pro potřeby Zákona o návratu tedy došlo rozhodnutím Knesetu v roce 1969 a to jako: „*osoba narozená z židovské matky, nebo taková která konvertovala k judaismu a nevyznává jiné náboženství*“. Tato definice vyhovovala většině Židů v Izraeli i diaspoře, ale ne ortodoxním stranám, které požadovaly dodatek, aby konverze musela být v souladu s Halachou (tedy velmi obtížná). Proti tomu se však zvedl odpor převážně ze strany židovského obyvatelstva v USA (kde je většina Židů reformního či konzervativního proudu).

Nicméně kdykoliv poté se náboženské strany dostaly do výhodné vyjednávací pozice, trvaly na uzákonění halachických konverzí. K vyřešení velmi složité situace okolo reformních a ortodoxních konverzí byla v roce 1988 ustanovena zvláštní

¹⁶ Kneset je označení pro parlament Státu Izrael.

¹⁷ viz. Čejka, Marek: *Judaismus, Politika a Stát Izrael*, Masarykova univerzita v Brně, Brno, 2002, str.41

Ne'emanova komise, která hledala velmi složitý kompromis¹⁸, avšak opět neúspěšně a až do roku 2005 měli ortodoxní rabíni na provádění konverzí monopol.

O tento monopol přišli rozhodnutím Nejvyššího soudu z 31. března 2005. Soud rozhodl, že Židy se mohou stát (a tedy získat nárok na izraelské občanství) i lidé, kteří konvertovali k judaismu prostřednictvím obřadů prováděných neortodoxními rabíny. Soud totiž uznal za Židy (z hlediska náboženství) i 15 izraelských občanů, kteří konvertovali k židovství v zahraničí prostřednictvím neortodoxních rabínů. V současnosti tedy lze přestoupit na judaismus i u konzervativních a reformních rabínů, je však pro to nutné vycestovat ven z Izraele, neboť tam jsou stále povoleny pouze konverze ortodoxní.

Nicméně ani při neortodoxní konverzi se nejedná jen o jednoduchý formální akt, ale celý proces trvá i u nejliberálnějších rabínů přibližně jeden rok. Jeho součástí je studium židovství, podstoupení rituální obřizky, přijetí židovského jména a mnoho dalších úkonů. U ortodoxních rabínů je však proces podstatně složitější. Řídit se množstvím židovských rituálů musí nejen zájemce o přistoupení k víře, ale i jeho rodina. Pokud však zájemce projde přijímacím procesem a je uznán Židem, získává tím podle Zákona o návratu nárok na izraelské občanství.

Tento, zatím poslední verdikt Nejvyššího soudu, týkající se nabývání občanství, opět rozbouřil veřejnou diskusi. Tehdejší izraelský ministr vnitra Ofir Paz Pines rozhodnutí, které bude mít dalekosáhle důsledky v izraelské společnosti, přivítal a prohlásil: „Toto rozhodnutí dává odpověď mnoha lidem, kteří jsou nuceni projít složitou a vyčerpávající cestu, při níž již mnozí ztrácejí naději.“¹⁹ Poslankyně sekulární strany Šinuj Etti Livniová k tomu dodala, že konečně přestanou být reformovaní Židé „nevlastními dětmi svého národa“. Rozhodnutí naopak odsoudili ortodoxní Židé, kteří se obávají, že nyní bude stačit pro získání občanství jen vycestovat do některé ze zemí třetího světa a podstoupit tam fiktivní obřad. Obávají se také, že snadnější získání občanství vyústí v oslabení „židovského charakteru“ státu, čemuž nahrávají i demografické trendy, které poukazují na nízkou židovskou porodnost a snižující se počet Židů v Izraeli, oproti arabskému obyvatelstvu. Ortodoxní strana Šas označila výrok soudu

¹⁸ srv. Čejka, Marek: *Judaismus, Politika a Stát Izrael*, Masarykova univerzita v Brně, Brno, 2002, str.43

¹⁹ The Jerusalem Post; 1.4.2005

za „jeden z nejtěžších okamžiků v židovské historii“ a přišla s návrhem, aby stát uchovával rodokmen každého Izraelce a kontroloval ho v den svatby. Konzervativní rabíni poukazují na to, že ve sporu nejde o to kdo je Židem, ale o to kdo může být rabínem a rozhodovat o židovství. Upozorňují také na to, že další bitva mezi ortodoxii a ostatními a již na obzoru. Jedná se o povolení neortodoxních sňatků, které v Izraeli nejsou možné a mnoho párů je nuceno každoročně uzavírat nenáboženský sňatek na Kypru²⁰.

Problematickým se vedle definice židovství stalo i stanovení osob nežidovského původu, které se mohou do Izraele přistěhovat. Současný vývoj směřuje ke zpřísnění Zákona o návratu co se týče nežidovských příbuzných židovského imigranta. V posledních letech se totiž podle izraelského ministerstva vnitra prudce zvýšil počet těchto příbuzných a zatímco v roce 1995 tvořili 37% všech přistěhovalců, v roce 1999 poprvé převýšil počet nežidovských imigrantů ty židovské (v poměru 55% : 45%) a v roce 2001 už činili celých 75%.²¹ K prvnímu zpřísnění již v roce 2001 došlo a týká se příbuzných konvertity – do budoucna se již nemohou přistěhovat děti, narozené před konverzí své matky, ale jen ty narozené po konverzi. Tato interpretace postihla zejména nové přistěhovalce ze zemí bývalého Sovětského svazu a také Falaše (etiopské Židy, kteří v minulosti konvertovali ke křesťanství) a dále nežidy, kteří si vzali Židovku či Žida v Izraeli.²² Dále se uvažuje o omezení, které by udělovalo právo imigrace pouze dětem Židů a nikoliv i na jejich vnukům jako doposud.

Do budoucna se úpravy a výklad Zákona o návratu bude ubírat směrem závislým na postavení náboženských stran v izraelském politickém systému. O jeho zpřísnění totiž usilují právě ty strany, kterým jde o větší „čistotu“ židovství v Izraeli, jedná se zejména o ultraortodoxní stranu Šás. Naopak sekulární strany (jako Strana práce, Merec, Šinuji) zaujímají postoje mnohem liberálnější. Nejvíce kompromisů žádají tradičně strany ruských přistěhovalců.²³

²⁰ Rokos, Milan: Ortodoxní rabíni přišli o svůj monopol; in: Lidové Noviny 1.4.2005

²¹ Kratochvílová, M. : *Více Židů než Židů*, in: Respekt 13.-19.12. 1999

²² Roš Chodeš (věstník ŽNO v českých zemích a na Slovensku), str.24

²³ V současnosti například strana Jisrael bejt ejnu (Izrael je náš domov).

2.3 Občanství a členství v izraelské společnosti

Občanství znamená vytváření hranic, mezi lidmi, státy, mezi těmi uvnitř a těmi vně. Občanství vyjadřuje jejich pozici v rámci legálního statusu, sdílené historie a ve smyslu jejich identifikace. Z mnoha rozličných důvodů bývají tyto pozice značně heterogenní. V Izraeli, zemi imigrantů, je kolem 80 procent občanů židovských a 20 procent občanů se považuje za palestinské Araby. Značná část z izraelských Židů je narozena v zahraničí. Například po mohutné vlně imigrantů ze zemí bývalého SSSR v roce 1996 bylo 38% židovské populace narozeno mimo Izrael. Jinými slovy jeden ze 3 Izraelců je imigrant. V porovnání s tím je ve Spojených státech imigrantem jen každý desátý, a to navíc v kontextu největších imigračních vln v historii USA, které proběhly ve 20. století.

Pro Izrael je imigrace důležitou strategií v „budování národa“, ale také nástrojem ovlivňujícím demografickou bilanci mezi židovskými a nežidovskými obyvateli. Jako ostatní moderní státy i Izrael formálně definuje občanství jako členství ve skupině, „lid“, jehož jménem stát jedná. Každý zákon o občanství či imigrační politika determinuje, kdo má nárok na plné občanství v dané politické komunitě, a tudíž i kdo má jaká práva a povinnosti.²⁴

Specifická podstata izraelské imigrační politiky spočívá v jejím rozšířeném vnímání státní příslušnosti. A ta přísluší komukoliv, kdo splňuje podmínky „práva na návrat“, které bylo kodifikováno v roce 1950 Zákonem o návratu.

2.3.1 Občanství v Izraeli

Tak jako mnohé další země Izrael přejal v problematice udělování občanství kombinaci dvou principů – *jus sanguinis* (právo krve) a *jus soli* (právo půdy), přičemž od

²⁴ Jak již bylo řečeno, v Izraeli je občanství legislativně determinováno ve dvou hlavních zákonech: v Zákonu o návratu (1950) a v Zákonu o občanství (1952).

počátku je kladen poněkud větší důraz na právo krve, právo půdy je akcentováno až od osmdesátých let 20.století.

Udělování občanství se v izraelském imigračním právu vychází ze dvou hlavních zákonů: Zákon o návratu (přijatý 1950, s dodatkem 1970) a Zákon o občanství (1952, s dodatkem 1980). Pouze na základě těchto zákonů může být uděleno občanství. Zatímco Zákon o návratu deklaruje právo každého Žida na imigraci, Zákon o občanství nabízí tři další způsoby získání občanství: trvalý pobyt, narození a naturalizaci. Ve výjimečných případech může být též občanství „*darováno*“ státem, a to rozhodnutím ministra vnitra. Jelikož tématem této práce je imigrační politika Izraele, bude se níže zabývat pouze nabýváním občanství formou „návratu“ a formou naturalizace imigrantů.

2.3.2 Občanství formou „návratu“

Jak již bylo řečeno, úhelným kamenem izraelské imigrační politiky je právo každého Žida přistěhovat se do Izraele a obdržet automatické občanství. Toto právo je zakotveno v prvním článku Zákona o návratu a vychází ze sionistické koncepce vytvoření útočiště pro Židy z diaspory, kteří čelili po staletí perzekuci a byli považováni za neplnoprávné občany v téměř každé ze zemí kde žili. Princip „otevřených dveří“ je považován za základ izraelské politiky. Právo na návrat je neselektivní a stát nemůže žádným způsobem omezit počet imigrujících, kteří chtějí vykonat aliju.

Z této perspektivy je Izrael „zaručitelem“ práva na návrat, které však samo o sobě předchází jeho vznik (tedy Státu Izrael) a je dáno či vzniká „příslušností k židovskému národu“.

2.3.2 Občanství formou „naturalizace“

Zatímco nabytí občanství formou „návratu“, narození či trvalého pobytu je automatické, nabytí formou naturalizace je předmětem rozhodnutí izraelského ministerstva vnitra.

Podle pravidel je pro získání občanství formou naturalizace nutné splnit šest podmínek vypsanych v sekci 5 Zákona o občanství. Žadatel musí:

- Být fyzicky přítomen v Izraeli.
- Strávit v Izraeli minimálně tři z pěti let před podáním žádosti.
- Mít povolení k trvalému pobytu.
- Být usazen nebo vyjádřit záměr usazení v Izraeli.
- Mít základní znalost hebrejského jazyka (ovšem žádná zkouška není vyžadována).
- Vzdát se svého původního občanství nebo projevit vůli o jeho ukončení po obdržení občanství izraelského.²⁵

Po schválení žádosti ministrem vnitra musí žadatel pro obdržení občanství ještě pronést jednoduchou přísahu: „Přisahám, že budu loajálním občanem Státu Izrael“.

Tyto předpoklady naturalizace nejsou v mnoha ohledech obtížnější než v jiných státech světa, na druhou stranu jsou mnohem restriktivnější v porovnání s pravidly možnosti „návratu“ alijou. *Olim* se například nemusejí vzdávat svého původního občanství, aby mohl získat to izraelské. Tento rozdíl je dalším z důkazů existující etnokulturní koncepce izraelského občanství a imigrační politiky. Zatímco loajalita a solidarita s komunitou je předpokládána u těch, co mají historické či rodinné vazby k židovství, a jsou tak vlastně již členy národa, ti co toto náboženství či předky nemají musí dokázat loajalitu přetržením vazby ke svému bývalému národu.

Tento způsob se odlišuje od nabytí občanství formou trvalého pobytu, které je koncipováno hlavně pro palestinské Araby žijící v Izraeli i po jeho založení v roce 1948, nikoliv pro imigranty. Zákon o občanství pro tento případ stanovuje 3 podmínky: trvalý pobyt, přítomnost v Izraeli po jeho založení v roce 1948 a registrace při sčítání lidu v roce 1951.

²⁵ Zde je patrný rozdíl oproti získání občanství návratem, kde se toto zřeknutí nevyžaduje. Viz níže.

2.3.4 Dvojití občanství

Jakožto cílová země pro migranty je Izrael výjimečně shovívavý k novým „vracejícím se“ občanům v otázce zachování si původního občanství (a jiných vazeb) země z které emigrovali. Toto opět reflektuje původní sionistický koncept „sjednocení exilu“ v právní konstrukci izraelského občanství. Ten kdo vykoná aliju automaticky obdrží izraelské občanství, kterého se poté může do třech měsíců zřici vyplněním oficiální deklarace odmítnutí. Žádná podmínka ohledně zřeknutí se původního občanství však neexistuje. Tímto se Izrael odlišuje od mnoha zemí (včetně USA a České republiky), které vyžadují pro udělení občanství dobrovolný akt expatriace.

Na základě toho si židovští občané Izraele mohou ponechat dvojití občanství, a to jak v případě jejich vlastní imigrace tak i v případě, že imigrovali již jejich rodiče a cizí občanství bylo „zděděno“. Jedinou výjimkou z tohoto pravidla dvojitího občanství je situace, kdy izraelský občan opustí zemi ilegálně a obdrží občanství či trvalý pobyt v zemi, která je s Izraelem ve válečném stavu. Seznam těchto zemí je zmíněn v zákoně o prevenci infiltrace z roku 1954. V případě této situace ztrácí jednotlivec izraelské občanství. Toto pravidlo má vážný efekt v případě izraelských Arabů, kteří tak mohou být zbaveni občanství na základě trvalého pobytu v některé ze sousedních zemí, která je formálně s Izraelem ve válečném stavu.²⁶

2.3.5 Ztráta občanství

Ztratit izraelské občanství není jednoduché. Jestliže se jedinec sám o sobě dobrovolně vzdá izraelského občanství, například při emigraci, není to považováno za ukončení formální vazby ke státu. To je možné pouze když osobní žádost o odejmutí občanství schválí ministr vnitra. Zatímco například v USA je zřeknutí se občanství považováno za přirozené a inherentní právo každého občana, v Izraeli toto právo přísluší spíše státní autoritě. Takže zatímco na jedné straně dvojití občanství není problém co se týče práv občana v Izraeli, na druhou stranu z izraelského občanství plynou povinnosti žije-li občan kdekoli jinde, třeba i mnoho let, a má místní občanství. Týká se to hlavně

²⁶ viz. Shachar, Aylet: *Citizenship and Membership in the Israeli Polity*, str.421

povinnosti vojenské služby, ale v určitých případech i platby daní. Navíc, rozhodne-li se rodina pro emigraci z Izraele a ztráta občanství je jim odsouhlasena, netýká se to občanství jejich dětí, které zůstává nadále izraelské.

Přestože možnost zbavení jedince občanství ze strany státu, „*denacionalizace*“, z důvodu vlastizrady existuje, nebylo jí dosud nikdy využito. Naopak v minulých letech došlo k několika případům revokování občanství z důvodu „*denaturalizace*“, když bylo zjištěno, že občanství bylo získáno neprávem, na základě udání falešných informací během imigračního procesu.

2.4 Organizace a naplňování imigrační politiky

Základní rámec pro podmínky izraelské imigrační politiky a získávání občanství byl tedy položen Deklarací nezávislosti Státu Izrael, Zákonem o návratu, Zákonem o občanství a rozhodnutími Nejvyššího soudu. Konkrétní realizací imigrační politiky a z ní vyplývajících proimigračních projektů se zabývají dvě instituce. Jedná se o Ministerstvo pro absorpci imigrantů a Židovskou agenturu pro Izrael.

2.4.1 Židovská agentura pro Izrael – Ha Sochnut Jehudi L'Erec Jisrael

Židovská Agentura (ŽA) funguje již téměř 77 let jako „národně-budovatelská“ organizace. Od založení Státu Izrael je pověřena též organizací imigračních projektů a zajišťuje spojení mezi Izraelem a židovskou diasporou ve světě. Skrze ní také plyne většina finančních prostředků ze světa, určených k sociální a humanitární podpoře Izraele. Jedná se o dobrovolnickou národní organizaci, jejíž příjmy jsou z většiny zajišťovány dárčovstvím. Další zdroje čerpá od izraelské vlády, jako náhradu za majetek a pozemky, které ŽA darovala státu po jeho vyhlášení v roce 1948. V Izraeli Agentura reprezentuje židovskou diasporu ve světě. Její právní status je založen na tzv. „Zákonu o statusu“, listině na jejímž základě probíhá její spolupráce s izraelskou vládou, a která ji pověřuje odpovědností za „sjednocení židovského lidu“.

Židovská Agentura pro Izrael neboli Sochnut, byla ustanovena již 11. srpna 1929 a to jako agentura zastupující židovské zájmy v Palestině, podle podmínek britského mandátu pro Palestinu od Společnosti národů. Skrze veškeré aktivity, které Židovská agentura v Palestině podnikala (např. skupování půdy, zakládání osad, pomoc imigrantům) se de facto stala vládou, v té době zatím pouze plánovaného, židovského státu.

Agentura byla založena na 16. Sionistickém kongresu jako společná organizace Světové Sionistické Organizace (SSO) a ne-sionistickým židovských vůdců (např. Louise

Marshall, Leon Blum či Felix Warburg). V první řadě šlo o to, aby zastřešovala celé sionistické i nesionistické názorové spektrum, tak aby bylo usnadněno získávání finančních prostředků od dárců za jediným účelem, a to pomoci židovským obyvatelům Palestiny. Agentura měla za úkol zabezpečovat základní sociální služby ve spolupráci s britskými mandátními orgány, ale zároveň měla připravovat vše pro vznik „židovské národní domoviny“ v souladu s Balfourovou deklarací.

Agentura byla Spojenými národy uznána jako reprezentant židovského národa a to jak vůči britské mandátní vládě, tak i vůči ostatním zemím. Jejím politickým úkolem bylo vyjednávat s britskou správou liberální interpretaci Churchillovy Bílé knihy z roku 1922, kde byla židovská imigrace omezena pouze na „ekonomicky únosnou kapacitou“. Židovská agentura byla též zodpovědná za zajišťování průběhu imigrace, distribuci umisťovacích certifikátů od mandátní vlády, výstavbu nových sídel, ekonomický rozvoj, vzdělávání a zabezpečení zdravotní péče o imigranty.

Se založením Státu Izrael v roce 1948 přešla většina aktivit Židovské Agentury pod státní správu a její národně-budovatelský obsah se stal shodným s aktivitami Světové sionistické organizace. Tehdejší předseda Židovské agentury David Ben Gurion se stal prvním ministerským předsedou nově vzniklého státu. **Agentura si však ponechala odpovědnost v oblastech imigrace, osidlování země, práce s mládeží a také vztahů s židovskou diasporou ve světě.** Zodpovědnost za tyto funkce byla též ukotvena v tzv. Zákoně o statusu z 24. listopadu 1952. Jelikož aktivity Židovské agentury i SSO byly v té době téměř totožné, Zákon o statusu s nimi pojednává jako s jednou organizací.

Nicméně po Šestidenní válce v roce 1967, kdy dárcovství a finanční pomoc Izraeli nabyly nových rozměrů, se ukázalo, že je opět nutné vytvořit organizaci sdružující všechny sionistické i náboženské proudy. K rozdělení obou organizací došlo novelizací Zákona o statusu roku 1971 izraelským parlamentem. Veškerou odpovědnost nad zmíněnými imigračními i fundraisingovými aktivitami tak převzala pouze Židovská Agentura. V jejích vedoucích orgánech pak získala 50% SSO, 30% americká organizace Appeals for Israel, UIA a 20% organizace Keren Hayesod²⁷. Židovská agentura je řízena

²⁷ Keren Hayesod je organizace ustavená v Londýně v roce 1921. Jedná se o finanční společnost, jejímž úkolem bylo vytváření fondů pro židovskou kolonizaci a výstavbu v Palestině.

398 členným shromážděním delegátů, 74 člennou správní radu a výkonnou radou s 19 členy.

Novelizace Zákona o statusu definovala kompetence a odpovědnost Židovské agentury v následujících oborech, avšak s výjimkou těch aktivit, které podniká ze zákona izraelská vláda.

- Imigrace a absorpce imigrantů v Izraeli
- Sociální služby a poradenství v souvislosti s imigrací a absorpcí
- Zdravotní služby v souvislosti s imigrací a absorpcí
- Vzdělávání
- Vysoké školství a výzkum
- Práce s mládeží
- Absorpce v zemědělských osadách
- Ubytování imigrantů
- Ostatní činnosti a funkce, které může Agentura považovat za nezbytné či žádoucí

2.4.1.1 Proimigrační programy Židovské agentury

Židovská agentura pro Izrael (*Sochnut*) nabízí velké množství vzdělávacích či poznávacích programů zaměřených na propagaci a podporu imigrace do Izraele. Dalším cílem její činnosti je osvětová práce propagující Stát Izrael jako takový. Pro tuto činnost provozuje téměř v každé zemi s židovskou populací své zastoupení, jehož úkolem je kontakt s místními Židy prostřednictvím zaškolených emisarů. Každému kdo splňuje podmínky práva na návrat jsou nabízeny programy podle jeho profese či zaměření. Pro ilustraci uvádím výčet některých nejrozšířenějších programů²⁸.

²⁸ viz. www.jewishagency.org

MASA – studium v Izraeli

Tento projekt zastřešuje více než 100 dlouhodobých programů pro studenty a mládežníky mezi osmnácti až třiceti lety. ŽA spolu se Státem Izrael nabízí stipendia na projekty uskutečňující se na izraelských akademických a jiných vzdělávacích institucích. Všechny projekty mají za cíl posílení židovské identity spolu se získáním znalostí o Izraeli. Součástí je výuka hebrejštiny a dobrovolnické práce v Izraeli. ŽA vydává každoročně katalog s podrobným popisem všech projektů. Podporováno je též studium se získáním akademické akreditace. Školné a jiné poplatky či výdaje spojené se studiem mohou být až z 90% hrazeny ŽA, výše podpory závisí na doložení informací o finanční situaci studenta či jeho rodiny.

NAALE – střední škola a maturita v Izraeli

Studenti 15-16 let mají k dispozici tři roky bezplatného vyučování na gymnáziu. Po absolvování mohou maturovat a pokračovat na vyšším stupni vzdělávání.

TAGLIT birthright israel

Jedná se o nejúspěšnější proimigrační program, kterého se účastnilo již přes 100 tisíc Židů (a těch co splňují podmínky práva na návrat) z celého světa. Jde vlastně o desetidenní poznávací cestu po Izraeli pro mladé od 18 do 26 let. Cesta je zcela zdarma a jejím úkolem je umožnit každému, kdo by mohl učinit aliju, poznat Izrael a Izraelce.

Židovská agentura zprostředkovává také velké množství krátkodobých programů. Většinou se jedná o jazykové kurzy v Izraeli, dobrovolnické práce či stáže u izraelských společností a státních institucí. Kromě toho v zemích kde působí otevírá vlastní kurzy hebrejštiny tzv. **ulpany**, kde probíhá výuka dotovaná z prostředků agentury, která je přístupná bez rozdílu všem zájemcům.

2.4.2 Ministerstvo pro absorpci imigrantů – Ha Misrad Ha Klita Ve Alija

2.4.2.1 Působnost

Ministerstvo pro absorpci imigrantů je zodpovědné za poskytování vládní podpory a pomoci novým imigrantům a navrátilivším se občanům, kteří se přistěhovali do Izraele v posledních deseti letech²⁹. Jeho úkolem je pomoci imigrantům při integraci do všech oblastí izraelské společnosti a to již od jejich prvních kroků v zemi. V rámci asistenční pomoci se zaměřuje na tři hlavní procesy:

- Identifikace – potenciálu a přínosu každého nového imigranta
- Rozvoj – vhodných příležitostí pro realizaci tohoto potenciálu
- Poskytování zdrojů – pro osobní, rodinnou a komunální pomoc, na úrovni potřeb nových imigrantů

Pro účely zajištění pomoci imigrantům je ministerstvo pověřeno vypracováváním regulací, procedur a rozpočtů, které mají zaručit, aby na pomoc dosáhl každý z nich. Dále zajišťuje speciální služby pro imigranty po celé zemi v oblastech bydlení, zaměstnanosti, kultury a podobně. Smluvně spolupracuje s různými agenturami, které asistují novým imigrantům během integračního procesu a koordinuje práci ostatních ministerstev a organizací při přípravě speciálních projektů.

V současné době se ministerstvo zaměřuje na následující oblasti:

- Základní integrace: Příprava podpory pro každou skupinu imigrantů s ohledem na její charakter a zemi původu, a to jak ze zemí odkud *alija* již probíhá tak i z těch, odkud se očekává v budoucnu.
- Zaměstnanost: Provádění investic za účelem prevence vzniku nezaměstnanosti mezi imigranty a umožnění osobního i profesionálního růstu imigrantů vedoucího k rozvoji izraelské ekonomiky.

²⁹ Srv: www.moia.gov.il

- **Vzdělávání:** Upevňování pocitu sounáležitosti s izraelskou společností mezi dětmi i dospělými z rozdílných imigračních skupin a zároveň podpora zachování jejich vlastní kulturní identity.
- **Rozvoj komunity:** Vytváření vhodných podmínek pro integraci upevňováním principu porozumění v rámci místních komunit. Na jedné straně podpora a konkrétní pomoc v oblasti bydlení, sociálních služeb a vzdělávání, na straně druhé pak rozvoj talentů mezi imigranty a jejich využití ve společenských oblastech výzkumu, výuky, medicíny, obchodu, kultury či umění.

2.4.2.2 Kategorie imigrantů

Ministerstvo pro absorpci imigrantů používá celkem 7 kategorií imigrantů. Podle příslušnosti přistěhovalce ke konkrétní kategorii se pak odvíjí rozsah pomoci a asistence ministerstva konkrétnímu migrantovi.

Nový imigrant (*Ole chadaš*) – je osoba, která přicestovala do Izraele a obdržela od ministerstva vnitra status „nový imigrant“, podle Zákona o návratu. Tento status zaručuje imigrantovi speciální asistenci ministerstva a jiných organizací podle předem daných kritérií. Asistence zahrnuje: absorpční balíček³⁰, zajištění příjmu, jazyková studia, pomoc při hledání bydlení a zaměstnání, pomoc při rozběhnutí soukromého podnikání, vysokoškolské stipendium, pomoc při začlenění do armády. Tato pomoc se netýká těch, kteří mají pouze povolení k dočasnému pobytu ani těch, kteří o status nového imigranta požádali po více než pěti letech pobytu v Izraeli.

Mladiství imigrant – je ten, kdo přicestoval do Izraele ve věku mezi 14-17 lety bez rodičů. V tomto případě je poskytována pomoc přiměřená věku imigranta. Od dovršení 17 let je poskytována podle kategorie *nový imigrant*.

Imigrant s občanstvím – je ten, se narodil mimo Izrael rodičům s izraelským občanstvím. Benefity jsou v tomto případě shodné s výše zmíněnými, rozlišuje se však, jestli již osoba má či nemá izraelský pas z čehož poté plynou komplikace jako např. povinnost vojenské služby.

³⁰ viz dále str. 27

Dítě imigranta – je ten, kdo imigruje s rodiči nebo během 1 roku po imigraci rodičů.

Práva na podporu tohoto imigranta jsou shodná s ostatními imigranty s výjimkou příspěvku či pomoci s bydlením, na kterou není nárok

Imigrantská rodina – imigruje-li celá rodina splňující podmínky ministerstva, má nárok na speciální podporu bydlení. Co se týče další asistence, žádá o ní každý člen rodiny zvlášť.

Navracející se mladistvý – je ten, kdo s rodiči opustil Izrael před tím, než mu bylo 14 a vrací se po dovršení 17. roku. Specifická kategorie zaměřující se na návrat emigrace.

Navracející se občan – je ten, kdo již má izraelské občanství, ale v průběhu minulých minimálně 2 let žil v zahraničí

2.4.2.3 Konkrétní programy pro imigranty

Benefity, známé jako *sal-kelita* (balíček návratu), zahrnují například státem plně hrazené jazykové kurzy, státní zdravotní pojištění, podporu bydlení, rekvalifikační kurzy, a možnost přímé finanční podpory. Forma a rozsah podpor se v mnoha případech liší podle země původu imigranta, velikosti rodiny, věku a ekonomického zázemí. Podporu je možné čerpat formou grantu, stipendia, půjčky či podmíněného grantu (kdy je nutno naplnit určitou dobu pobytu v Izraeli, jinak se splácí jako půjčka). Navíc naprostá většina imigrantů obdrží též přímou peněžní pomoc na usazení v Izraeli.

2.4.2.4 Absorpční balíček – Sal Kelita

Absorpční balíček je finanční podpora určená pro pomoc s prvotními výdaji nového přistěhovalce. Konkrétně se jedná o hrazení nájmu či ubytovacích výloh a životních nákladů během studia ulpanu (intenzivní kurzy hebrejštiny). V předcházejících letech byl tento balíček garantován všem imigrantům z východní Evropy, Latinské Ameriky a z některých zemí Asie a Afriky. V roce 2002 se tato dostupnost rozšířila též na Francii a Jihoafrickou republiku. Poté bylo na základě vládního rozhodnutí

z 3.11.2002 ustanoveno právo na tuto finanční asistenci pro všechny nové přistěhovalce bez rozdílu země původu a to s účinností pro všechny kdo provedou *aliju* od 1.12.2002.

Nárok na tuto pomoc má tedy ten, kdo použije pro vstup do Izraele „vízum nového imigranta“ nebo ten kdo v Izraeli strávil méně než 18 měsíců (během posledních tří let) předtím než obdržel status imigranta. Možnost získat tuto pomoc platí maximálně 1 rok po imigraci nebo změně statusu. První část pomoci obdrží imigrant v hotovosti, přímo na letišti okamžitě po příletu do Izraele. Zbytek mu bude vyplacen na účet, který si musí založit podle podmínek ministerstva, a to v sedmi měsíčních splátkách. Konkrétní částka je závislá na věku a rodinném stavu. Po 13 měsících od příletu je možné též požádat o přidělení bytu či domu. Od roku 1996 je též ministerstvem poskytována imigrantská půjčka. Její splácení může být prominuto jestliže dlužník dosáhne důchodového věku, ovdoví nebo když se některý z členů rodiny stane obětí terorismu.

Součástí tohoto podpůrného programu je i takzvaný „**celní grant**“. Ten je přistěhovalcům, kteří splní několik podmínek, vyplacen na pokrytí cla při dovozu elektroniky pro domácnost při stěhování.

Dalším benefitem je **zajištění příjmu**. Ministerstvo tímto zajištěním garantuje přistěhovalcům finanční příjem během doby, kdy nemohou pracovat. Jedná se dobu, kdy navštěvují kurzy hebrejštiny, speciální imigrantské kurzy pořádané ministerstvem nebo jsou nezaměstnaní a hledají práci. V posledním případě toto zajištění platí pouze po dobu jednoho roku po imigraci. Speciální podskupinou je zajištění příjmu sociálně potřebným, které se týká těch co nemohou najít práci ze specifických osobních důvodů. Jedná se například o zdravotní handicapy, neúplné rodiny či důchodový věk imigrantů.

Kromě těchto hlavních výhod poskytuje ministerstvo také širokou škálu **bezplatných kurzů hebrejštiny**, přizpůsobených potřebám přistěhovalců. Další podporou je asistence při **zajištění bydlení**. Jedná se buď o přímou finanční pomoc na zaplacení nájemného či o zprostředkování výhodné hypotéky. Ve výjimečných případech je možné též přidělit státní sociální bydlení.

Speciální program se zaměřen též **na podporu soukromého podnikání** imigrantů. Asistence se týká pomoci při finanční analýze konkrétního trhu, rekvalifikace a pomoc při samotném rozjezdu živnosti.

Zvláštní pozornost je věnována **začlenění do komunity**. Ministerské oddělení pro komunitní absorpci zodpovídá za integraci imigrantů do sociální a kulturní sféry. Kooperuje s místními samosprávami, regionálními radami, kibucy a dobrovolnickými organizacemi na přípravě projektů sociální absorpce imigrantů do místních komunit.

Mezi asistenční programy patří i **stipendijní granty pro studenty**. Pomocí stipendia se hradí 3 roky bakalářského programu plus přípravný ročník (*Mechina*) nebo navazující magisterské studium. Stipendium je určeno pouze na poplatky za studium a není podmíněno zjišťováním finanční situace studenta či jeho rodiny. Jeho přidělení je však závislé na studijních výsledcích a v případě opakování ročníku nebo změny studijního programu je odejmuto. Podmínkou je též odpracovat minimálně 4 hodiny týdně v dobrovolnictví nebo komunální práci. K dispozici jsou studentům státní půjčky a to jak na životní náklady, tak na poplatky za překročenou dobu studia.

Poslední z hlavních projektových zaměření ministerstva je **Centrum pro vědeckou absorpci**, které má na starost pomoc imigrujícím vědcům najít odpovídající práci ve vysokoškolských institucích, výzkumu, v technologických inkubátorech či v obchodním sektoru. Centrum též vyplácí stipendia pro doktorandskou činnost na univerzitách.

2.5 Imigrační vlny

2.5.1 Charakteristika

Klíčovým ukazatelem rozvoje země a zvláště pak Izraele, je populace – její velikost, kvalita a spokojenost. Na izraelskou společnost je nutné nahlížet skrze její specifika, zejména proto, že sionistické hnutí si určilo za svůj hlavní cíl přesunutí Židů ze světové diaspory „na Sión“. V tomto smyslu uspěl sionismus pouze částečně. Zatímco v roce 1882 žilo na území dnešního Izraele 24 tisíc Židů (0,31% židovské populace ve světě), po více než sto letech proimigrační činnosti tohoto hnutí byl v roce 1986 počet izraelských Židů 3,5 milionu z celkových odhadem 13 milionů Židů na světě (tedy pouze 27,4%).

Masová imigrace do Izraele sice za podpory zevnitř i vně Izraele pokračuje, ale faktem zůstává, že většina potenciálních imigrantů stále zůstává v diaspoře. Imigrační politika je přitom zásadním středobodem izraelské politiky, protože při pokusu porozumět izraelskému politickému životu se neustále naráží na otázky kdo přišel a kdo naopak ne, kdy kdo přišel, proč někteří odešli, a kdo z těch co přišli se stal součástí systému. Dalším faktorem jsou též vztahy Izraele a diaspory a také silný růst arabské populace v Izraeli samotném. Úspěch imigrační politiky je závislý také na celé řadě faktorů od hospodářského rozvoje ve světě či přístupu vládnoucí moci až k psychologickým predispozicím imigrantů. Všechny tyto faktory ovlivňují pravděpodobnost úspěšné absorpce imigrantů a vývoj imigrační politiky politických institucí v zemi.

V případě imigrace do Státu Izrael hrají významnou roli zejména následující témata³¹:

- 1) **Vysvětlení důvodů** imigrace do Izraele nebývá jednoduché. Nedá se použít pouze jednoduché schéma existence faktorů „dovnitř“ (činící Izrael atraktivní) a „ven“

³¹ viz. Arian, Asher: *Politics in Israel, The Second Generation*, Chatham House Publishers Inc., Chatham, New Jersey, 1989

(činící neatraktivní výchozí zemi emigranta). Když faktory „dovnitř“ převažují nad těmi „ven“, je pravděpodobnější, že bude absorpce jednoduchá. Ještě jednodušší je když imigrant jedná z ideologického přesvědčení nebo náboženské vize. Důležitý je též sociální kontext. Individuální imigrant čelí větším problémům než ten, kdo přichází ve skupině, s rodinou nebo s politickou skupinou. To je také důvodem proč se po téměř každé imigraci do Izraele vytváří komunity „rodáků“ z výchozích zemí, jako odpověď na základní lidskou potřebu komunity, kořenů a původních zvyků, které se obvykle novým příchozím v rámci rychlé absorpce zapovídají.

- 2) I když **sionistická ideologie** nabízela všem Židům emigraci do Izraele, většina Židů odcházejících z původní vlasti se rozhodla jinak. Bylo to zvláště patrné ve dvacátých letech 20.století, při emigraci Židů z Polska a Ruska do USA a stejně tak i při povolené židovské emigrace ze Sovětského svazu před jeho rozpadem. Oproti tomu však židovští emigranti ze severní Afriky a středního východu zakotvili takřka bez výjimky v Izraeli.
- 3) Imigrace je z velké části zapříčiněna **vnějšími faktory**. Velký počet polských Židů přišel do Palestiny v polovině dvacátých let jednak kvůli generálnímu bojkotu židovského průmyslu v Polsku, ale hlavně kvůli nově zavedeným limitním kvótám na imigraci do USA v důsledku Johnson-Lodgeova imigračního zákona v roce 1924. Rekordně vysokého počtu imigrantů 66 tisíc bylo dosaženo v roce 1935, zejména z Německa, jako důsledek diskriminace v předvečer 2.světové války. V roce 1957 dorazila mohutná vlna imigrantů z Maroka, odkud prchala před právě se probouzejícím protižidovským nacionalismem. Naopak imigrace Židů ze SSSR byla omezena neudělováním vystěhovaleckých víz.
- 4) Každá imigrace má svoji **emigraci**. Někteří, zvláště pokud jim do fyzické a finanční možnosti dovolí, se vrací zpět do své původní země nebo migrují dále někam jinam. Například při masivní imigraci do Spojených států mezi roky 1908 a 1924 jen 66% imigrantů v zemi nakonec zůstalo. Patrné to bylo během druhé aliji (1904-1914), kdy v Palestině zůstali je tři Židé z deseti přistěhovaných. Celkově vzato se odhaduje, že 10 až 15 procent Izraelců zemi později opouští.

Zatímco pro historiky, sociology nebo demografy je to známý fenomén, přesvědčení sionisté se s tím těžce vyrovnávají.

- 5) Dřívější imigrační vlny jsou politicky **zvýhodněny** v porovnání s těmi, které přicházejí později. Jestliže se v dolní části „imigračního žebříku“ objeví nová skupina, ty předchozí jsou automaticky postrčeny o pozici výše. Pro novou skupinu je tak aklimatizace těžší, zejména co se týče práce či bydlení, ale hlavně jejich politické síly. „Staří imigranté“ si velmi hlídají svá privilegia a jsou vůči požadavkům těch nových podezřívaví. V politice se pak přiklání spíše k řešení svých problému než k nasměrování zdrojů pro pomoc absorpci nových imigrantů.

2.5.2 Osídlení Palestiny před vznikem Izraele

Navzdory tomu, že podle myšlenky sionismu došlo v roce 1948 k obnově židovského státu po téměř 2 tisících letech, existovalo židovské osídlení na území Palestiny po celou tuto dobu. Židé zde žili za nadvlády římské i byzantské říše, křížáků, Arabů i Turků. V době dobytí Palestiny Turky, tedy v roce 1516, existovalo v různých částech Palestiny přibližně 30 židovských osad, jejichž centrem bylo město Safed. V době vzniku sionismu (1880) byl celkový počet obyvatel Palestiny přibližně 480 000, z čehož Židů bylo kolem 24 000, tj. 5% populace.

První *alija* (návrat Židů) se uskutečnila roku 1881 a většina nových imigrantů založila nové židovské kolonie. Počet Židů se zejména během první světové války zvyšoval, v roce zde žilo 60 000 Židů (9% populace). Dalším imigračním impulsem byla tzv. Balfourova deklarace (1917) v níž britská vláda, která měla z rozhodnutí Versaillské mírové konference nad územím Palestiny mandátní správu, vyjádřila podporu myšlenky „vytvoření národní domoviny pro židovský lid“. Po Arabské vzpouře proti pokračujícímu židovskému osídlování došla Peelova komise vyslaná britskou vládou do Palestiny roku 1937 k závěru, že podmínky mandátu již nejsou uskutečnitelné a doporučila rozdělení Palestiny na židovský a palestinský stát a zároveň omezení imigrace na 75 000 osob v následujících 5 letech (tzv. Bílá kniha z roku 1939). Během 2.světové války a

holocaustu však docházelo k mohutné legální i ilegální imigraci, jelikož Velká Británie ani USA židovské imigranty nepřijímaly a tak se pro ně Palestina stala jedinou nadějí. Díky tomu v roce 1945 tvořili Židé již 31% celkové populace.³² Zároveň pokračovalo získávání půdy vykupováním pozemků od Arabů. V roce 1918 vlastnili Židé v Palestině 2% půdy, v roce 1935 již 5,5% (12% obdělávatelné půdy) a do roku 1947 jim patřilo již 6%.³³

2.5.3 Imigrace po roce 1948

Od založení Izraele jako nezávislého státu v roce 1948 se počet lidí konajících aliju rok od roku měnil. V celkovém počtu imigrovalo mezi léty 1948 a 1998 do Izraele 2,7 milionu Židů. Jedná se o obrovské číslo uvážíme-li, že celková populace Izraele byla v roce 1998 5,94 milionu obyvatel.

V izraelských statistikách nenalezneme údaje o rase či barvě pleti obyvatel, nicméně v publikaci Centrálního statistického úřadu *Statistical Abstract of Israel* se nachází údaj o náboženství obyvatel. Z celkového počtu je 80,5 % Židů a 19,5% jiného náboženství. Zatímco v roce 1948 byl počet palestinských Arabů 20%, v důsledku imigračních vln poklesl na dnešních 11%.³⁴

První masivní vlna imigrace nastala v letech 1948-1951. V těchto letech, kdy se Izrael jako stát teprve formoval, imigrovalo 688 tisíc *olim*, tedy 172 tisíc ročně, čímž se tehdejší židovská populace zdvojnásobila. Tato vlna byla složena zejména z uprchlíků kteří byli za války vězněni v nacistických koncentračních táborech a dále z těch Židů, kterým britská mandátní správa Palestiny zamezila v imigraci před rokem 1948 a kteří byli deportováni jako ilegální imigranti. Početnou skupinou byli též Židé emigrující z arabských zemí. Přes tuto enormní demografickou změnu politický systém imigranty

³² Srv. Chapman, Colin: *Či Je Země Zaslíbená? Pokračující krize mezi Izraelci a Palestinci*, Volvox Globator, Praha, 2003, str. 28

³³ Vzhledem k tématu a rozsahu práce jsem nastínil pouze základní aspekty prvního přistěhovalectví. Více např. v : Arian, Asher: *Politics in Israel, The Second Generation*, Chatham House Publishers Inc., Chatham, New Jersey, 1989, str.13-18

³⁴ Arabští občané Izraele jsou rozdělováni do tří hlavních skupin: muslimové, křesťané a Drúzové. V roce 1996 přibližně 78% arabských občanů byli muslimové, 14% křesťané a 8% Drúzové.

adaptoval. Zároveň došlo k emigraci mnoha palestinských Arabů, kteří se domnívali, že území opouští dočasně, nicméně jak je známo tato emigrace dodnes tvoří základní problém izraelsko-palestinského konfliktu.

V roce 1949 dorazila mohutná vlna přistěhovalců z Turecka, Libye a také téměř celá židovská populace Jemenu (35 tisíc). Z důvodu nastávající zásobovací krize v důsledku trvajících válečného stavu byl zaveden přidělový systém na potraviny a židovské organizace usilovaly z finančních důvodů o dočasné omezení imigrace. Proti tomu se ostře postavil Ben Gurion, jenž prohlásil, že ekonomické možnosti by se měli přizpůsobit imigrantům a ne naopak. Nejvyššího objemu imigrantů bylo dosaženo v první polovině roku 1951, kdy do země přijíždělo na 20 tisíc imigrantů měsíčně, zejména z Rumunska a Iráku.

Mezi léty 1952 a 1989 obdrželo občanství formou „návratu“ 1,2 milionu Židů. Z nich kolem 750 tisíc tvořili arabsky hovořící Židé, kteří imigrovali v 60. a 70. letech z Iráku, Sýrie, Libanonu, Egypta, Maroka, Tuniska, Alžírsko a z Libye. V roce 1951 zavedla Židovská agentura „pravidla výběru“, která měla zamezit přílivu chronicky nemocných, neproduktivních imigrantů a také těch, kteří nebyli ochotni osídlit pouštní zemědělské usedlosti. Byly též zavedeny vládní kvóty na počty imigrantů, jelikož ekonomika je již nemohla absorbovat.

V padesátých letech se imigrační politika zaměřovala na potencionální přistěhovalce z Turecka a Iránu, kde stále žilo na 130 tisíc Židů, a též na severní Afriku, odkud se jich očekávalo na půl milionu. Imigrace ze západních zemí nebyla pro tamní židovské obyvatele příliš atraktivní a 3 miliony Židů ze SSSR a východní Evropy zase vycestovat nemohlo.

Mezi léty 1961 a 1965 dosáhla imigrace počtu 230 000 a to hlavně z Maroka a Rumunska, ale též i z Argentiny. Začal se objevovat problém vyčerpání zdrojů přistěhovalců, protože větší židovské komunity ochotné se vystěhovat již byly pouze v západní Evropě a SSSR.

V sedmdesátých letech Sovětský svaz vydal pro Židy 250 tisíc emigračních víz, nicméně pouze 160 tisíc z nich se rozhodlo usídlit se v Izraeli.

V 80. letech 20.století došlo k poklesu imigrace a oproti tomu se zvýšila židovská emigrace ven z Izraele. Začal se též projevovat silný růst arabské populace. Kupříkladu v roce 1986 bylo 18% Izraelců arabského původu, ale z tohoto počtu jich celých 24% bylo ve věku 0-4 roky. Tento růst Izraelských Arabů představoval 4,1% což bylo velmi blízko k růstu 4,3 % u židovské populace. Židovský růst byl však složen z téměř poloviny imigrací (45,7%), která u Arabů představovala pouze 1,6 procenta. Z těchto čísel je patrné, že je židovská populace byla a je na imigraci strukturálně závislá, aby si udržela početní dominanci ve státě.³⁵

Po roce 1989 mezinárodně politická situace umožnila velkému počtu Židů a jejich rodinných příslušníků ze zemí bývalého Sovětského svazu emigraci. Izraelské vládní i nevládní organizace aktivně usilovaly, aby to byl právě Izrael kde se usadí. Ukázalo se, že kombinace základních migračních faktorů „ven“ a „dovnitř“³⁶ byla pro Izrael příznivá a mnoho ze sovětských Židů se rozhodlo hledat nový domov právě tam. Izrael jim nabídl okamžité občanství a navíc i velké množství sociálních a ekonomických výhod, které pomohly usnadnit jejich absorpci ve společnosti. Tito nově příchozí obdrželi též přímou finanční pomoc a ihned také izraelský pas s kterým mohli i formálně začít nový život. I přesto se pro některé z těchto přistěhovalců stal Izrael pouze přestupní stanicí a pokračovali dále do USA či západní Evropy. Na politické scéně se v souvislosti s tím objevila otázka, zdali nemají být zpřísněny podmínky pro imigraci těchto „sovětských“ Židů a jejich nežidovských příbuzných, jelikož velký počet z nich již neměl k židovství či Izraeli žádnou vazbu.

Stejný problém vyvstal i v případě etiopských Židů, takzvaných Falašů. V roce 1984 bylo 7000 Falašů letecky přepraveno do Izraele při záchranné operaci „Mojžíš“. V roce 1991 následovala letecká operace „Šalamoun“, při které bylo leteckým mostem dramaticky přesídleno dalších 15 000 etiopských *olim* z Adis Abeby. „Autenticita“ židovství těchto nových imigrantů byla taktéž diskutabilní, nicméně v tomto případě stálo

³⁵ viz.Arian, Asher: *Politics in Israel, The Second Generation*, Chatham House Publishers Inc., Chatham, New Jersey, 1989

³⁶ Migrační teorie „ven-dovnitř“(push-pull) je založena hlavně na ekonomických faktorech. V případě Izraele hrají roli i faktory jako antisemitismus či náboženská perzekuce. Více viz Shachar, Aylet: *Citizenship and Membership in the Israeli Polity* str. 398

rozhodnutí na ortodoxním rabínském soudu a týkalo se etiopské komunity jako celku. Bylo tak rozhodnuto, že etiopská komunita Falašů patří k židovskému národu jako celek a nemusí se tak rozhodovat o každém z nich individuálně, jak je to nutné v běžném imigračním procesu.

2.5.4 Emigrace z Izraele

V Izraeli je každý nový imigrant viděn jako důležitý příspěvek k vizi „sjednocení židovského národa“. Přesto se v průběhu let přibližně 15% Izraelců rozhodlo pro emigraci. Jedná se pouze o odhad, neboť statistiky emigrujících Izraelců nejsou zaznamenávány. Samotné označení „emigrant“ není přesné, jelikož většina Izraelců žijících v cizině na otázku možných plánů na návrat v budoucnu odpovídá kladně. Oficiální údaje hovoří až o 300 tisících Izraelců žijících v zahraničí. Největšího podílu emigrantů vůči novým přistěhovalcům bylo dosaženo v padesátých letech, kdy mnozí z těch, co po holocaustu našli útočiště v Izraeli zůstali jen několik měsíců a poté odcestovali do jiné cílové země. Ti kteří nebyli ztotožněni ze sionismem viděli v Izraeli pouze jednu z možností bezpečného domova po létech utrpení, jiným zase životní podmínky v Izraeli přišly příliš obtížné.

Židé jsou známí jako národ na pochodu. Sionismus předpokládal, že národní domovina tento pochod ukončí, což se však evidentně nestalo. Nejen že většina Židů návrat „na Sión“ odmítla, ale navíc mnoho z nich pokračuje v tradici stěhování. Zajímavé je například zjištění, že židovští obyvatelé USA cestují více než nežidovští, a to bez ohledu na příjmovou či vzdělanostní skupinu³⁷.

Vše nasvědčuje tomu, že toto putování bude pokračovat i do budoucna. Na otázku zdali zvažují emigraci odpovídá ano 14 % dospělých Izraelců, mladistvých dokonce 20%.

³⁷ **Arian, Asher:** *Politics in Israel, The Second Generation*, Chatham House Publishers Inc., Chatham, New Jersey, 1989

2.6 Budoucnost izraelské imigrační politiky

2.6.1 Zdroje imigrace do budoucna

V roce 1882 žilo v Palestině 24 000 Židů, neboli 0,31 % tehdejší světové židovské populace. V roce 1996 izraelských 4,6 milionu Židů tvořilo téměř 36 % z celkového počtu. Tento veliký vzestup byl podílů v Izraeli žijících Židů byl způsoben jednak masovou imigrací, ale také tragickým poklesem populace v důsledku 2.světové války. Pro srovnání : v roce 1914 byl počet Židů ve světě odhadován na 14 milionů, v roce 1925 již 15 milionů a v předvečer 2.SV to bylo 16 milionů. V roce 1945 došlo právě v důsledku holocaustu k poklesu na 11 milionů. V dnešní době je tento počet odhadován na 13 mil., z čehož přibližně jedna třetina žije v Izraeli.³⁸

Ministerstvo pro absorpci imigrantů odhaduje počty Židů ve světě, kteří mají právo na návrat následovně:

Region	Počet	Procento z celkového počtu
Severní Amerika	6 062 000	73 %
střední Amerika	53 000	0,6 %
jižní Amerika	369 000	4,4 %
Severní Afrika	8 000	0,1 %
zbytek Afriky	82 000	1 %
Oceánie	102 000	1,2 %
Arabské země	12 400	0,15 %
zbytek Asie	8 600	0,1%
bývalý Sovětský svaz	470 000	5,7 %
střední Evropa	97 000	1,2 %
Západní Evropa	1 046 000	12,5 %

³⁸ Statistical Abstract of Israel 1997

Na základě toho, že již prakticky došlo k vyčerpání imigračních zdrojů v bývalém Sovětském svazu, dochází k změnám v izraelské proimigrační politice. Jsou vyvíjeny speciální programy pro židovské komunity v Latinské Americe se zaměřením hlavně na Argentinu a Chile. Další program je věnován francouzským komunitám. Specifický je plán zacílený na Židy z bývalého SSSR, kteří imigrovaly do USA, Kanady a SRN. V ostatních regionech budou nadále působit emisariáty Židovské agentury, které budou vyhledávat potencionální imigranty, poskytovat jim informačně vzdělávací servis a též výuku hebrejštiny v ulpanech.

2.6.2 Nové trendy v izraelské imigrační politice

Podobně jako v mnohých západních zemích dochází i v Izraeli v posledních letech k „upozadování“ role státu v mnoha oblastech veřejného života. Příkladem tohoto procesu je například privatizace médií a telekomunikačních služeb, růst počtu soukromých vysokoškolských institucí nebo liberalizace trhu s cizími měnami. Vedle těchto změn se již od konce osmdesátých let 20.století zvyšuje počet cizích pracovníků zaměstnaných v Izraeli na dočasné pracovní povolení. Tyto indikátory poukazují na vývoj Izraele směrem k neoliberální tržní ekonomice.³⁹

Od konce 80.let minulého století pracovalo v Izraeli již přibližně 200 tisíc cizích pracovníků. Z tohoto počtu méně než 85 tisíc legálně. Tito pracovníci jsou zaměstnání ve většině případů na méně kvalifikovaných pozicích za nízké mzdy, a to zejména v zemědělství a ve stavebnictví. Až do osmdesátých let (tedy před první palestinskou *intifádou*) byla většina těchto pracovních pozic obsazena Palestinci ze Západního břehu a Gazy. Tito Palestinci, kteří nebyli občany Izraele, byli levnou a flexibilní pracovní silou. Během *intifády* však byla v Izraeli přijata přísná opatření proti zaměstnavatelům, kteří by zaměstnali Palestince bez izraelského občanství. K tomu se připojily také časté bezpečnostní blokády Gazy a Západního břehu, což znemožnilo jejich dojíždění za prací.

³⁹ viz. Shachar, Aylet: *Citizenship and Membership in the Israeli Polity*

Tyto faktory spolu s otevřením Izraele vůči globálnímu trhu, vedlo k velkému úbytku palestinských pracovníků. Nyní když obyvatelé Palestinské samosprávy (založené na základě mírových dohod z Osla v roce 1993 na území Gazy a většiny Západního břehu) přijedou do Izraele hledat práci, naleznou na svých bývalých pozicích většinou novou „armádu“ pracovním zákoníkem nechráněných zaměstnanců z ciziny. Izraelské pracovní právo reguluje stejně jako jinde minimální mzdu, pracovní dobu, nemocenskou atd., což se teoreticky týká i cizích pracovníků, protože zákoník práce se aplikuje na každého bez ohledu na jeho občanství. Nicméně v praxi se zákoník u cizích zaměstnanců uplatňuje velmi zřídka, neboť ti jsou z důvodu udělení pracovních víz zcela odkázáni na své zaměstnavatele a porušování zákona proto nenahlásí, což samozřejmě platí i v případě zaměstnanců ilegálních.

Cizí zaměstnanci, kteří vstoupí do země legálně, obdrží dočasné neimigrační pracovní vízum. Zemi musí opustit do určené doby platnosti víza, ale neexistuje žádný účinný mechanismus jak dodržování tohoto pravidla kontrolovat.

Jelikož Izrael neuplatňuje právo půdy (*jus soli*), děti narozené v zemi neizraelským rodičům nemohou obdržet občanství narozením. Navíc jestliže rodiče pobývají v zemi ilegálně, nejsou jejich děti zahrnuty v sociálním systému a nemají ani státem hrazené zdravotní pojištění, jak je tomu u občanů a u cizinců s legálním povolením k pobytu. V praxi však dochází k přehlížení tohoto pravidla a místní samosprávy, školy, sociální pracovníci či zdravotnická zařízení v oblastech s velkým počtem ilegálních migrantů (jako jsou například jižní předměstí Tel Avivu) se snaží o pomoc při zachování základního životního standartu migrantů a jejich dětí. Jak prohlásil ředitel Bielikovy základní školy v Tel Avivu, kterou navštěvuje velký počet dětí nelegálních imigrantů: „...nezajímám se o to, jestli rodiče dětí na naší škole mají legální povolení k pobytu. Jediné co mě zajímá je jejich kvalitní vzdělání.“⁴⁰ Vedle této snahy je však do budoucna nutné také zformovat oficiální vládní politiku udílení dlouhodobých povolení k pobytu pracovníkům z ciziny a definovat právní status jejich v Izraeli narozených dětí.

Problematika legálních a nelegálních pracovních imigrantů, která se objevila v osmdesátých letech bude v budoucnu pravděpodobně jedním z důvodů změn

⁴⁰ viz. Shachar, Aylet: *Citizenship and Membership in the Israeli Polity*

v imigrační politice i v zákoně o občanství, neboť obojí bylo vytvořeno v národně – budovatelské éře padesátých let a od té doby prakticky stojí na stejném místě. S tímto problémem se potýkají i ostatní vyspělé země, tím hlavním co poznamenalo izraelskou imigrační politiku v posledních letech je problematika rostoucího počtu podvodů.

Pokračující deregulace a otevírání svého trhu vůči světu činí z Izraele regionální „magnet“ pro pracovníky z chudších zemí, což dokazuje jejich stále narůstající počet. Spolu s tímto trendem probíhá stále masová imigrace židovských obyvatel z bývalého SSSR, kteří získávají občanství formou „návratu“. Ve světle těchto trendů izraelská média přinášejí stále nové zprávy o případech fiktivních sňatků za účelem získání občanství formou návratu, o lidech kteří falzifikovali své doklady, aby mohli dokázat své „židovství“, o těch kteří vstoupili do země na turistické vízum přičemž se nehodlali vrátit domů. Medializovány jsou případy těch co nelegálně žijí a pracují v Izraeli a jsou zneužíváni a vydírání pod pohrůžkou udání policii. V zemi vznikly nové organizace na ochranu lidských práv, které v mnoha případech zajišťují právní ochranu nelegálním imigrantům.⁴¹ Celkově vzato Izrael stále čeká na stanovení komplexní vládní politiky vůči pracovníkům z ciziny, kteří „dočasně“ překročili hranice země (legálně či nelegálně), ale hodlají tam zůstat na dobro.

Stále se měnící politické vztahy s Palestinskou samosprávou a nástup neoliberálních trendů do státního hospodářství evidentně vnese do popředí izraelské politiky fundamentální otázky. Klíčovým bude rozhodování se mezi dvěma mody, kde na jedné straně stojí ustupující sociální stát a posilování globalizačních trendů, jako je pohyb zboží, kapitálu a osob přes hranice, a na té druhé republikánský model, kde právo na občanství vychází z náboženských předpokladů a kde je chápání identity více centristické, tak jak je to v současném izraelském politickém systému dnes.

⁴¹ například „Kav La'Oved“, Asociace pro lidská práva v Izraeli, Asociace lékařů pro lidská práva;aj.

3 Závěr

Na základě v úvodu položených otázek a cílů lze vyvodit následující závěry. Izraelská imigrační politika v sobě i po téměř šedesáti letech své existence nese základní vlivy a ideologické cíle sionistického hnutí. Myšlenka „sjednocení všech Židů“ v suverénním státě se stala základním kamenem izraelské přistěhovalecké politiky či přímo *raison d'être* Státu Izrael. Jejím výsledkem je „právo na návrat“, které zaručuje každému Židovi imigrovat do Izraele a obdržet zároveň automaticky a ihned po příjezdu jeho občanství. Neexistuje zde žádná lhůta či zkušební doba, jelikož filosofie sionismu předpokládá, že návrat Židů do své původní země je něco na čem je Izrael fundamentálně založen a slouží tak jako útočiště a domovina všeho židovského lidu.

Legislativním zakotvením práva na návrat je Zákon o návratu, který spolu se Zákonem o občanství stanovuje podmínky a pravidla přistěhovalectví. Na základě těchto zákonů může ten, kdo je Žid (nebo alespoň jeden z jeho rodičů či prarodičů byl) okamžitě imigrovat do Izraele a to i se svou rodinou, dětmi či vnuky.

Od samého počátku až do současnosti je však velmi diskutabilní otázka deklarace židovství pro účely práva na návrat. Na jedné straně není vyžadována židovská víra avšak oproti tomu jsou to právě ortodoxní rabínské soudy, které v konkrétních případech na základě náboženského práva – halachy - rozhodují. Pro uznání židovské národnosti je tedy nutné mít židovskou matku nebo vykonat ortodoxní konverzi. Spolu s neexistencí sekulárních sňatků toto pravidlo silně odlišuje Izrael od ostatní republikových zřízení.

V problematice udílení občanství Izrael akcentuje *jus sanguinis*, tedy právo krve a teprve v osmdesátých letech došlo při doplnění Zákonu o občanství k určitému posunu vstříc principu *jus soli*, kdy byla možnost získání občanství formou návratu rozšířena o další tři – naturalizaci, narození či trvalý pobyt. Nicméně izraelský model občanství má stále silně etno-kulturní prvky.

V praktickém naplňování imigrační politiky se zrcadlí základní principy práva na návrat. Specifická je nejen intenzivní proimigrační politika, ale též existence ministerstva zaměřeného výhradně na přistěhovalectví. Izraelskou kuriozitou je delegování podstatných pravomocí v organizaci imigrace na nevládní Židovskou agenturu, která

podstatnou měrou zajišťuje přípravu a průběh imigrace nových *olim* pomocí sítě svých kanceláří po celém světě. Tato agentura též informuje a pomocí mnoha programů získává nové imigranty. Ministerstvo pro absorpci imigrantů poté novým přistěhovalcům poskytuje velice propracovanou a všeobjímající asistenci s cílem co nejrychlejšího začlenění imigrantů do izraelské společnosti.

Přistěhovalci přicházejí do Izraele ve vlnách, které se od sebe odlišují jak důvody pro emigraci tak zeměmi původu. Zatímco v prvních letech se jednalo zejména o přistěhovalce z přesvědčení nebo o ty kteří chtěli konečně najít bezpečné útočiště, v posledních dekadách začaly sílit důvody ekonomické. Nicméně i přes to dokázal Izrael od roku 1989 absorbovat téměř milion nových imigrantů ze zemí bývalého sovětského svazu a víceméně úspěšně je integrovat do společnosti.

V nadcházejících letech bude Izrael stále pokračovat ve své silně exklusivní proimigrační politice vůči židovské diaspoře ve světě, nicméně se dá předpokládat, že počty imigrujících se budou kvůli klesajícímu počtu potencionálních zdrojů snižovat. Už nyní se začínají projevovat obavy o udržení židovského charakteru Izraele, kvůli velmi vysoké natalitě arabských občanů Izraele, kteří svůj populační podíl v zemi zvyšují i přes masivní židovskou imigraci. Další trendem je postupný růst a liberalizace izraelské ekonomiky, která sebou přináší poptávku po levné pracovní síle s čímž souvisí nelegální pracovní migrace. Tento doposavad opomíjený problém se v budoucnu stane pravděpodobně jedním z klíčových témat izraelské politiky a dá se očekávat jeho vliv na transformaci izraelské imigrační politiky.

Použitá literatura a zdroje

Odborné monografie:

Arian, Asher: *Politics in Israel, The Second Generation*, Chatham House Publishers Inc., Chatham, New Jersey, 1989

Chapman, Colin: *Či Je Země Zaslíbená? Pokračující krize mezi Izraelci a Palestinci*, Volvox Globator, Praha, 2003

Čejka, Marek: *Judaismus, Politika a Stát Izrael*, Masarykova univerzita v Brně, Brno, 2002

Flapan, Simha: *The Birth of Israel, Myths and Realities*, Pantheon Books, New York, 1987

Gilbert, Martin: *Izrael, Dějiny*, Jiří Buchal – BB art, Praha, 2002

Krupp, Michael: *Sionismus a Stát Izrael, Historický nástin*, Vyšehrad, Praha, 1999

Johnson, Paul : *Dějiny židovského národa*, Rozmluvy, Praha, 1995

Müller, Zdeněk: *Jeruzalém mezi minulostí a budoucností*, Paseka, Praha - Litomyšl, 2004

Pojar, Miloš: *Stručná Historie Států – Izrael*, Libri, Praha, 2004

Semyonov, M. (ed.) : *Stratification in Israel : class, ethnicity, and gender*, Transaction Publishers, New Brunswick, 2004

Shachar, Aylet: *Citizenship and Membership in the Israeli Polity* in: Aleinkoff, T.Alexander and Klusmeyer, Douglas (eds.): *From Migrants to Citizens – Membership in a Changing World*, Carnegie Endowment for International Peace, Washington, D.C., 2000

Terner, Erich: *Dějiny Státu Izrael*, Nakladatelství Kora, Pardubice, 1991

Bakalářské a diplomové práce:

- Mrázková, P. : *Sionismus a jeho politická realizace ve vzniku státu Izrael*, Univerzita Karlova, FSV IPS, vedoucí diplomové práce Rudolf Kučera
- Nohavicová, P. : *Právní systém státu Izrael : chaos nebo řád*, Univerzita Karlova, FSV IMS, vedoucí bakalářské práce Helena Krejčová
- Svobodová, M. : *Ruská alija devadesátých let v Izraeli : existuje v Izraeli ruský mluvící „stát ve státě“ ?*, Univerzita Karlova, FSV IMS, vedoucí bakalářské práce Michal Reiman
- Černoušková, M. : *Vývoj izraelského politického systému v letech 1977 až 2001*, Univerzita Karlova, FSV IPS, vedoucí diplomové práce Miroslav Novák
- Kamenický, P. : *Založení státu Izrael v rámci palestinské (židovské) otázky*, Univerzita Karlova, FSV IMS, vedoucí bakalářské práce Miloš Pojar
- Čejka, Marek : *Politická situace v Izraeli, Konflikt mezi sekulárními a religiózními Izraelci*, Právnická Fakulta Masarykovy Univerzity v Brně, vedoucí diplomové práce JUDr. Vojtěch Šimíček, Ph.D.

Internetové zdroje

<http://www.mfa.gov.il>

- oficiální web izraelského ministerstva zahraničí, obsahuje velké množství informací o izraelské společnosti a imigrační politice

<http://www.knesset.gov.il/index.html>

- oficiální stránky izraelského parlamentu s odkazy na politické strany

<http://www.jerusalem-schalom.de/aliija.htm>

- podrobný přehled sionistického přistěhovalectví

<http://www.migraceonline.cz>

- portál věnovaný veškerým informacím o mezinárodní migraci, obsahuje výběr světové migrační legislativy, studie a odkazy na literaturu

<http://www.jafi.org.il>

- Židovská agentura pro Izrael, velmi rozsáhlý portál věnující se globálnímu partnerství etnických Židů ve světě s Izraelem, imigraci, a židovsko-sionistickému vzdělávání

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3377897.stm>

- zprávy o migraci etiopských Falašů do Izraele

<http://chunky.webpark.cz/israel.html>

- rozsáhlý informační portál věnovaný Blízkému východu

<http://moia.gov.il>

- internetové stránky Ministerstva pro absorpci imigrantů

Závěrečné stručné shrnutí

Imigrační politika Státu Izrael v sobě i v současnosti nese základní fundamenty na kterých byla v roce 1948 spolu se státem založena. Jestliže základem samotné existence Izraele je shromáždění židovské diaspory z celého světa v bezpečném útočišti suverénního židovského státu, imigrační politika je nástrojem k dosažení tohoto cíle. Na základě sionistické ideologie ustanovené právo na návrat nabízí všem Židům možnost imigrovat do Izraele i se svými nežidovskými rodinnými příslušníky a ihned po příjezdu do země zároveň automaticky obdržet občanství a pas Státu Izrael.

Právo na návrat zahrnuje až tři generace, což umožňuje, že jedinec jehož rodič, prarodič či on sám byl podle halachy (náboženské právo) Židem může učinit aliju (imigrace do Izraele) a totéž se týká jeho dětí a vnuků. Problematika definice židovství je dodnes velmi diskutována, zejména nutnost ortodoxní konverze, či matriarchální linie.

Občanství je v Izraeli udělováno na základě modifikovaného práva krve (jus sanguinis), kdy kromě pokrevnosti v případě využití práva návratu lze získat občanství i naturalizací, narozením či trvalým pobytem.

Naplňováním imigrační politiky je pověřeno Ministerstvo pro absorpci imigrantů a Židovská agentura pro Izrael. Obě instituce nabízejí velké množství programů na podporu imigrace či usnadnění integrace přistěhovalců.

Židovské imigrační vlny přicházely do Izraele již před jeho vznikem, nicméně po roce 1948 se staly pro stát životně důležité. Pomocí nich se daří udržovat židovský charakter státu podle etno-kulturní koncepce. Do budoucna bude Stát Izrael nadále pokračovat s intenzivní proimigrační politikou, založenou na vyhledávání a podpoře potencionálních židovských přistěhovalců z celého světa, nicméně se očekává řešení objevujícího se problému ilegálních ekonomických imigrantů, kteří mají v současnosti velmi málo možností k legalizaci svého pobytu a získání občanství.

Immigration Policy of the State Israel (Summary)

The centerpiece of Israeli immigration policy, the Law of Return, is effectively grounded in the nationalist ideology of Zionism from the late nineteenth century. This law reflects a perception of membership in the state which is based on a preexisting affiliation with the Jewish people and it is considered one of the most fundamental rights in Israeli law. The Law of Return views every Jew and his or her family members as in potential citizens of the State Israel, thus establishing a formal, legal link between the State and the community of world Jewry, and expressing a fundamental Zionist value upon which the state itself is founded: that Israel should provide a home to any Jew who so desires. In citizenship policy Israel adopted a combination of jus sanguinis and jus soli principles, placing greater emphasis on the sanguinis principle. In order to establish Israeli citizenship by way of return, an eligible person need only express a desire to immigrate to the country and physically settle in Israel, or make "aliyah". While aliyah is the prime means for immigration to Israel, citizenship status can also be created in three other important ways: by residence in the country, by birth to an Israeli parent, or by naturalization.

Israel is unique in its active recruitment of Jewish immigrants and overwhelmingly accommodating policy of granting them immediate full participatory citizenship by way of return. The State of Israel actively attempts to solicit the immigration (aliyah) of Jews to Israel. Those who are claiming the right of return are entitled to a host of benefits, such as language training programs, underwritten by the state, tax breaks, or housing subsidies. There is deep gulf between the two main paradigms for defining Jews: religious and secular. The question of "who is Jew" for the purpose of entitlement to the right of return has plagued the State of Israel since its inception. The Orthodox (Halakhic) definition, namely, birth to a Jewish mother or an Orthodox conversion to Judaism, stands against the secular Zionist understanding - self-identification of an individual with the state. The time will show which paradigm will become more accented and whether the Israeli immigration law will become more inclusive by giving greater weight to the jus soli principle.

Přílohy:

Příloha I.

Imigrace do Izraele od roku 1989 do dubna 2006

Zdroj: www.moia.org.il

Rok	Počet imigrantů	% z celkového počtu
1989	24,300	2.0%
1990	200,170	16.6%
1991	176,650	14.6%
1992	77,350	6.4%
1993	77,860	6.4%
1994	80,810	6.7%
1995	77,660	6.4%
1996	72,180	6.0%
1997	67,990	5.6%
1998	58,500	4.8%
1999	78,400	6.5%
2000	61,542	5.1%
2001	44,633	3.7%
2002	35,168	2.9%
2003	24,652	2.0%
2004	22,500	1.9%
2005	22,818	1.9%
2006	5,192	.4%
Celkem	1,208,375	100.0%

Příloha II.

Imigrace 1948-2002 podle regionů

Zdroj: Světová sionistická organizace

<http://www.wzo.org.il/aliyah>

Rok	Etiopie	Jižní Afrika	Argentina	Velká Británie	Francie	Severní Amerika	bývalý Sovětský svaz	zbytek světa	Celkem
1948		178	62	501	640	336	1175	98936	101828
1949	1	228	326	796	1665	659	3255	233024	239954
1950	5	205	435	662	672	888	290	167406	170563
1951	5	72	325	347	401	618	196	173315	175279
1952		51	291	257	246	353	74	23338	24610
1953	3	46	427	192	196	234	45	10432	11575
1954	13	73	398	181	201	349	30	17246	18491
1955	25	111	363	204	206	380	139	36100	37528
1956	1	234	505	176	199	209	470	54536	56330
1957	5	96	665	223	267	313	1423	69642	72634
1958	4	106	515	227	274	409	729	25026	27290
1959	3	114	420	229	326	379	1362	21155	23988
1960	3	154	337	268	371	462	1923	21174	24692
1961	2	116	495	235	372	348	224	45943	47735
1962	11	1921	693	363	580	677	194	57094	61533
1963	17	409	4255	536	546	968	314	57444	64489
1964	8	381	1998	408	731	1122	541	49847	55036
1965	9	310	1154	356	830	1016	895	26545	31115
1966	21	301	664	351	700	826	2054	11040	15957
1967	13	233	547	299	893	739	1403	10342	14469
1968	17	160	559	467	2523	1035	224	15718	20703
1969	14	715	1274	1763	5292	6419	3019	19615	38111
1970	13	803	1457	1585	4414	7158	992	20328	36750
1971	7	647	2107	1381	3281	8122	12839	13546	41930
1972	40	605	2598	1030	2356	6034	31652	11573	55888
1973	41	577	2809	760	1473	4687	33477	11062	54886
1974	24	432	1625	832	1345	3393	16816	7512	31979
1975	19	415	892	707	1382	3065	8531	5017	20028
1976	10	585	1616	592	1416	2979	7279	5277	19754
1977	90	1448	2158	840	1226	2906	8348	4413	21429

1978	37	1403	1960	1005	1302	3285	12192	5210	26394
1979	45	978	1577	1058	1648	3273	17614	11029	37222
1980	259	346	1036	900	1430	2550	7570	6337	20428
1981	650	220	949	882	1430	2670	1770	4028	12599
1982	950	271	1165	1154	1682	2934	782	4785	13723
1983	2393	324	1283	1294	2094	3806	399	5313	16906
1984	8327	281	841	786	1539	2827	367	5013	19981
1985	1886	246	836	577	1017	2090	362	3628	10642
1986	236	565	772	568	927	2179	202	4056	9505
1987	231	737	1078	577	888	1986	2096	5372	12965
1988	595	487	1546	528	920	1700	2283	4975	13034
1989	1448	262	1853	452	900	1533	12932	4670	24050
1990	4121	175	2045	488	864	1546	185227	5050	199516
1991	20014	135	666	472	966	1703	147839	4305	176100
1992	3648	267	356	459	1182	2068	65093	3984	77057
1993	863	437	375	647	1372	2280	66145	4686	76805
1994	1197	595	538	626	1512	2398	68079	4899	79844
1995	1312	287	966	669	1635	2503	64848	4141	76361
1996	1411	299	1370	547	1870	2262	59048	4112	70919
1997	1661	290	1255	487	1938	2057	54621	3912	66221
1998	3110	204	738	393	1667	1788	46020	2802	56722
1999	2290	228	936	383	1366	1697	66848	3018	76766
2000	2199	192	1053	326	1152	1400	50762	3046	60130
Celkem	59307	20955	57164	32046	66325	109618	1073012	1432017	2850444